HACI BEKTAŞ VELİ

Araştırma Dergisi

BAHAR '2000 / 13

ERZİNCANLI YAŞAYAN OZAN "ÂŞIK MÜSLİM SEYRANÎ"

Banu ALTINOVA
"Edebiyat Araştırmacısı"

"Muradım dileğim Yarabbi sana
Bir aşığın olsam çok yana yana
Der Müslim Seyrani kerem et bana
Bu güzel hasretin gelir içime"

Âşık Müslim Kumru, 1938 yılında Erzincan'ın Merkez Günbağı köyünde doğar. Babası Seyyid Gazioğullarından Mehmet, annesi Dervişoğlu kızlarından Fatma'dır. İlkokulu aynı köyde bitirir. 14 yaşındayken babasını kaybeder. Küçük yaşta yetim kalan Âşık Müslim çobanlık yaparak, çiftçilikle uğraşarak geçimini sağlamaya çalıştığı için düzenli bir öğrenim göremez; fakat çalışma dışında kalan zamanlarında okuyarak, araştırarak kendi kendini yetiştirir. Alevilik geleneğinde önemli bir yeri olan cemde ibadet yaptırma yetkisi vardır.

1959 yılında başladığı askerliğini 1961 yılında sıhhiye askeri olarak tamamlar. Askerliğinde aldığı bu eğitimden dolayı halen kendi köyünün ve komşu köylerin sağlık hizmetlerini sürdürmektedir.

Aşık Müslim 1965 yılında evlenir. Hayatının en mutlu döneminde amansız bir hastalığa yakalanır. Bundan dolayı da kısa bir süre sonra eşinden ayrılmak zorunda kalır. Bu durum Seyrani'nin maddi ve manevi yönden sıkıntıya düşmesine neden olur. Boşanmasına neden olan hastalıktan dolayı isyan etmeyen ve bu durumu kadere bağlayan Seyrani gene de kadere olan küskünlüğünü dile getirmekten kendini alıkoyamaz.

Seni gidi acı kader
Bizi böyle türap ettin
Gamlı gönlüm dolu keder
Niye böyle harap ettin

Bahtım böyle kara geldi
Vurdu oku bağrım deldi
Gözüm yaşı dostlar sildi
Nasıl bana hitap ettin

Talihime hiç gülmedim
Derdim kimseye demedim
Hasta oldum iniledim
Beni hasta bitap ettin

Müslim Seyran asıl soyum
Mazlum Allah'ın kuluyum
Sanki bir deli doluyum
Vurdun beni harap ettin [1]

Ozanlığa, eşinden ayrıldıktan sonra başlayan şair, halk ozanlığı geleneğinde olduğu gibi bu yeteneği gördüğü bir rüya sonucunda kazanır. Sıkıntılı bir günün gecesinde; rüyasında bir ovada gezinip faydalı bir şey ararken Hz. Muhammed'i görür. Hz. Muhammed Seyrani'ye; "aradığın şey sende gizlidir"der. O rüyadan sonra Seyrani, şiir söylemeye başlar. Bu durumu şu şiirinde dile getirir:

Eğer benim ahvalimi sorarsan
Engin âlem türab yerden gelirim
Bu seyranda irşad ehli ararsan
Hacı Bektaş Veli Pir'den gelirim

Ta ezelden talihsizlik peşimde
Düzensizlik hiç yapmadım işimde
Resulullah ilham verdi işimde
Ulu yüce mümtaz erden gelirim

Kesmez oldum gerçeklerden dilimi
Rabbim bilir bu biçare halimi
Gönlüm gezer nice nice âlemi
Musa kelâm ile Tûr'dan gelirim

Çok şükür ki doğruluktan şaşmadım
Temiz kaptan pis yerlere taşmadım
Kaderime kahredip de küsmedim
Ah intizar olmuş zardan gelirim.

Der Müslim Seyrani garip gülmezse
Derdini aşikâr etme bilmeze
Ne mutlu müstesna yatar olmazsa
Hakikat ilmiyle yardan gelirim [2]

Ozan, ömrü boyunca yanından ayırmayacağı ve deyişlerini onun eşliğinde söyleyeceği sazı kendi çabasıyla öğrenir. Kullandığı Seyrani mahlasını eşinden ayrıldıktan sonra birden bire gelen bir ilhamla söylediği "ilham geldi bir seyran alem" dizesindeki "seyran" kelimesinden hareketle alır.

Şair, kendi şiirleri yanında usta malı deyişler de söyleyebilmekte ve zakirlik yapabilmektedir.

Eşinden ayrıldıktan sonra annesini de kaybederek hayatla tek başına mücadele etmek zorunda kalan şair, sabrın iyi bir meziyet olduğunu bilse de kaleminden şu mısraların dökülmesini engelleyemez:

Gönlüm efkâr dolmuş yatmış inliyor
Bir ah u zâr oldum kader yüzünden
Mahzun olmuş hasret ile dinliyor
Gör ah u zâr oldum kader yüzünden

Hep güllerin soldu bahçemde bağım
Ne belli ölüyüm ne belli sağım
Sabır ile şükür oldu durağım
Sor ah u zâr oldum kader yüzünden

Hissiz olan bilmez dertli hâlinde
Mekân tutmuş herkes kendi işinde
Bu kaderin nasıl yandım elinde
Nar ah u zar oldum kader yüzünden

Takdirden kaderim talihsiz gelmiş
Vurmuş bu bağrımı yaralı kılmış
Biçare gönlümün bu aşkı sönmüş
Zar ah u zâr oldum kader yüzünden

Ey seni gidi insafsız bu kader
İçime doldurdun bin türlü keder
Bu Müslim Seyrani gariplik eder
Zar ah u zâr oldum kader yüzünden [3]

Yaptığı konuşmalarla ve sazı eşliğinde söylediği şiirlerle bir çok insan tarafından beğenilen ve onların takdirlerini kazanan şair insanların "hangi fakülteyi bitirdin" "nereden mezun oldun" sorularına şu mısralarla cevap verir:

Dediler yüksek tahsilin var mı?
Böyle soru sual sordular bana
Hiç üstatsız pirsiz insan olur mu
Gereklidir bunlar bütün insana

Çalışırım ta çocukluğumdan beri
Hakikattan derim iş bu sözleri
Ne evlâ şeylerden hiç dönmem geri
Evvel devam ettim ilim irfana

Bir okudum iç yüzünü anladım
Gerçeği konuştum hiç usanmadım
Kader acı geldi mutlu olmadım
Takdirden kuşkuya hiç gelmem yana

Tarlaya giderim kitap koynumda
Kalemim elimde kürek yanımda
Okurum yazarım boş zamanımda
Tavsiyem böyledir dünya halkına

İç yüzünü bilmeyenler anlamaz
İyi çalışanlar geride kalmaz
Bu Müslim Seyrani der ki yorulmaz
Bıraktığın eser kâr olur sana [4]

Seyrani, hayatı boyunca ilimsiz irfansız yaşayan, kahve köşelerinde boş vakit geçiren insanlara karşı çıkmış, hiç bir zaman sadece tüketip hiç bir şey üretmeyen insanlardan olmamıştır. Bu yüzden Seyrani, hem alın teri ile kazancını sağlamaktadır hem de kitaplar yazarak, programlar yaparak kendinden sonra adının kalması için gayret sarfetmektedir.

Dünyayı sadece iyi vakit geçirme yeri olarak görüp ilimden irfandan anlamayan, cahil gelip cahil giden insanların hayatını boşuna yaşanmış hayatlar olarak görür.

Duygusuz cahil olanlar
Boş gelip de boş giderler
Böyle kaba yoz kalanlar
Boş gelip de boş giderler

İkrar imanıyla ölmez
İlim deryasında gezmez
Hiç Allah'tan bir şey bilmez
Boş gelip de boş giderler

Maneviden yok bir işi
Kendi gibi cahil eşi
İtikatsız olan kişi
Boş gelip de boş giderler

Boş bir kalıp gezdirenler
Nefsini azdıranlar
Bilginleri kızdıranlar
Boş gelip de boş giderler

Hiç biraz da öğüt almaz
Eğlenceden geri kalmaz
Kara cahil adam olmaz
Boş gelip de boş giderler

İş bu benim bunyadımı
Hiç duymazlar feryadımı
Olmuş bir sokak adamı
Boş gelip de boş giderler

Kahvelere koşar gider
Ne hayırsız yaşar gider
Müslim Seyran şaşar gider
Boş gelip de boş giderler [5]

Seyranî, bazı şiirlerini ayet ve hadislerin ifade ettiği düşüncelerin etkisiyle kaleme alır. İnsanların öldükleri zaman zenginliklerinin, evlatlarının fayda etmeyip sadece sağlıklarında yaptıkları iyiliklerin yani iyi amellerinin onları kurtaracağını ifade eden ayetlerin etkisiyle bu konudaki kendi düşüncelerini şöyle ifade eder:

İnancım düşüncem vallahi böyle
İyilikten başka neyim kalır ki
Mantıksız, delilsiz söylemem öyle
İyilikten başka neyim kalır ki

Ölürsem mezara mal para gitmez
Ahirette bana bir fayda etmez
İnsanlık olmazsa hiç bir kâr getmez
İyilikten başka neyim kalır ki

Doğruluk evlâdır halinde kalsam
Paslanmaz bir külçe altını bulsam
Dünyanın en zengin adamı olsam
İyilikten başka neyim kalır ki

Dünyada sefalı başım olsa da
Hükümdar makamlı işim olsa da
En güzel en meşhur eşim olsa da
İyilikten başka neyim kalır ki

Ömrümde en mutlu günleri görsem
Her şeyin tam tekmil sırrına ersem
En zevkli sefalı günleri sürsem
İyilikten başka neyim kalır ki

Fırsatın var ise kötüye düşmem
Pâk temiz kabımdan yerlere taşmam
Bu sevda başımdan ölsem de geçmem
İyilikten başka neyim kalır ki

Bu Müslim Seyrani söyler ne hazin
Kendine getirir garip bir hüzün
Bu dünya alemi ibretle gezin
İyilikten başka neyim kalır ki [6]

Dünyada en büyük kerametin insanın kendisini bilmesi olduğunu, başına gelen iyi ve kötü şeyler için insanın önce kendisini sorgulaması gerektiğini düşünen şair bu konudaki duygularını, Anadolu evliyalarından Hacı Bektaş Eli'nin;

"Hararet nardadır sacda değildir.
Keramet baştadır taçda değildir
Her ne arar isen kendinde ara
Kudüs'te, Yemen'de hacda değildir."

dörtlüğüne nazire yaparak şöyle dile getirir:

Yükseklerde uçma ey deli gönül
Her ne arar isen kendinde ara
Bu hasleti bilen sen veli gönül
Her ne arar isen kendinde ara

Engin yerde bahar olur kış olmaz
Renkli çiçekleri sararıp solmaz
Muhteşem devranı kimseye kalmaz
Her ne arar isen kendinde ara

Yükseklerde uçan konar engine
Göçünü yükletir kendi dengine
Kibirlik getirme kendi kendine
Her ne arar isen kendinde ara

Temiz olmayanı hiç alıp gitme
Kâmilleri dinle gayrıya itme
Her kim olur olsun kötülük etme
Her ne arar isen kendinde ara

Doğruluk ne ise hakikat öyle
Dil ile değil gönlünde eyle
İnsanlık gereği icabı böyle
Her ne arar isen kendinde ara

Der Müslim Seyrani kültürü ney
Bir ağa paşa olsun veyahut hey
Tüm sizlere diyorum sizlere hey
Her ne arar isen kendinde ara [7]

Âşık Seyrani, yukarıda bahsedilen şiirlerinin yanında Hz. Muhammed ve Ehl-i Beyt'e karşı muhabbetini, On İki İmam sevgisini dile getiren şiirler de kaleme almıştır. Bu konuda yazdığı en son şiiri şudur:

Di gelin sizlere bir söz edeyim
Hakikat Muhammed Ali değil mi?
Efsane sırrını ben ne bileyim
Yol oğluna ikrar belli değil mi?

Muhammed Ali'ye gel yetiş dedi
Ali Muhammed'in darına erdi
Bin arşın uzak yol çok çabuk geldi
Carına yetişen Ali değil mi?

Eser bırakıp da eser yaratan
Hayber kalesine asker çıkartan
Muaviye'nin bıyığını kopartan
Hazreti Ali'nin eli değil mi

Şaheserler yazılıdır Necef'e
Gerçek zatlar hiç almıyor hafife
Ne bakarsın şimdi yatan herife
Yezid Muaviye'nin oğlu değil mi?

Seyran ettik Şah'a mest etti bizi
Kaldı gönlümüzde muhabbet izi
Cennet bahçesinin güzel nergizi
Hasan Hüseyin'in gülü değil mi?

Zuhura gelip de ilim öğreten
Ölmüş canı diri gibi söyleten
Beş taşları canlı gibi yürüten
Hünkâr Hacı Bektaş Veli değil mi?

Der Müslim Seyrani güzellik satan
On iki imamın matemin tutan
Ağlayıp sızlaşıp kederli yatan
Dertli aşıkların hali değil mi? [8]

Hayatını ve düşüncelerini şiirleriyle kısaca vermeye çalıştığımız şair, çalışmalarına hem yazarak hem de programlar yaparak devam etmektedir. Ne hastalığı ne de yalnızlığı onun doğru bildiği şeyleri yapmasına engel olmamaktadır ve eminiz ki herkesin faydalanacağı daha bir çok eser meydana getirecektir.

DİPNOTLAR

[1] Âşık Müslim Seyrani "Gül Bahçesi İşte Gülleri-miz İşte Bülbüllerimiz" s.177.
[2] Âşık Müslim Seyrani "Gül Bahçesi İşte Gülleri-miz İşte Bülbüllerimiz" s.190.
[3] Âşığın bize gönderdiği şiir.
[4] Âşık Müslim Seyrani "Gül Bahçesi İşte Gülleri-miz İşte Bülbüllerimiz" s.178.
[5] Şairin bize gönderdiği şiir.
[6] Şairin bize gönderdiği şiir.
[7] Şairin bize gönderdiği şiir.
[8] Şairin bize gönderdiği şiir.